

Utlåtande kring Statsrådets utbildningspolitiska redogörelse

SRR 1/2021 rd

FDUV är en riksomfattande intresseorganisation som arbetar för svenskspråkiga personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning och deras närstående. Förbundet representeras av elva lokalföreningar och riksföreningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning Steg för Steg. FDUV har cirka 2900 medlemmar, men betjänar närmare 5000 personer runt om i Svenskfinland.

Tilläggsinformation: Lisbeth Hemgård, lisbeth.hemgard@fduv.fi, tfn 040 526 43 69

Inledning

Statsrådets utbildningspolitiska redogörelse och dess riktlinjer beaktar på ett väsentligt sätt samhällets övriga utveckling. Det som vi på FDUV särskilt uppskattar är att man lyft fram förändringarna inom arbets- och näringslivet, vårdreformen och familjernas ofta svåra situation, särskilt om barnet har en funktionsnedsättning. FDUV tar i detta utlåtande särskilt ställning till riktlinjerna för inläringen i fråga om personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Inklusion

I redogörelsen påtalar man mer inkluderande lösningar, och att barn med funktionsnedsättning inte i första hand ska hänvisas till specialskolor eller specialklasser, om det saknas starka grunder för det. För att inkluderingen ska förverkligas måste man säkerställa tillräckligt stöd för lärande och skolgång samt elevvårdstjänster redan i närskolan.

Detta kunde ännu förtydligas och stärkas i redogörelsen. På FDUV blir vi ständigt kontaktade av anhöriga om att kommuner har ambitioner att inkludera eleverna i den vanliga undervisningen, men att kommunerna ändå styr resurserna till en viss utsedd skola. Kommuner brukar motivera att man på grund av resursbrist måste centralisera specialundervisningen och de anpassningar som särskilt stöd och inkludering innebär. För eleven och familjen upplevs detta inte alltid som inkludering utan som specialarrangemang som ofta utesluter möjligheten att gå i närskolan. Att anpassa undervisningen och skraddarsy olika lösningar för eleven är fortfarande ovanligt. Om elever med intellektuell funktionsnedsättning väljer att gå i närskolan kräver det ofta mycket av anhöriga som gör att allt fler familjer väljer specialklassen eller specialskolan.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

Familjens situation

Samarbete mellan skola och hem är av central betydelse då det gäller elever med funktionsnedsättning. På FDUV har vi noterat att de familjer som i övrigt är resursstarka gynnas bäst av systemet. De föräldrar som orkar driva på att deras barn ska få mera stöd brukar få det i högre grad än de som saknar resurser att driva barnets ärende. Insatser behövs för att utbildningen ska vara mer jämlik och demokratisk. Skolan måste se till att alla elever får det stöd de behöver oberoende av anhörigas insatser.

Under coronakrisen har familjerna drabbats ännu mer än vanligt, många har meddelat att de inte kunnat arbeta utan varit tvungna att stanna hemma för att sköta barnets distansundervisning. Vi har också blivit kontaktade av anhöriga vars vuxna barn har varit tvungna att flytta tillbaka till sitt barndomshem för att få stöd i sin yrkesutbildning på distans. Anhöriga har upplevt det svårt att både stödja sitt vuxna barn och sköta sitt arbete. Samhällets stöd har fungerat sämre för de vuxna barnen inom yrkesutbildningen. FDUV anser att särskild uppmärksamhet bör fästas vid stödet och servicen för familjer med barn med funktionsnedsättning då familjens helhetssituation granskas. Det grundläggande stödet måste kunna ges av skolan och inte bli ett uppdrag för anhöriga.

Andra stadiet

FDUV vill lyfta fram vikten av att utveckla yrkesutbildningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning. För många ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning kan en yrkesutbildning innebära en möjlighet till vidareutveckling och lärande. Forskning visar att utbildning leder till en högre sysselsättningsgrad också bland personer med intellektuell funktionsnedsättning.

I nuvarande system saknas det i flera landskap andra stadiets utbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning på svenska. I de kommuner det erbjuds utbildning saknas det ofta ett sådant boendestöd som möjliggör boende för personer med större stödbehov. Det har inneburit att möjligheten att delta i utbildningar som på riktigt intresserar är begränsade.

Utbildningen borde kopplas närmare arbetslivet för att möjliggöra ett jobb också för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Många som genomgått en yrkesutbildning och drömmer om ett riktigt arbete har svårt att få det och hänvisas till specialomsorgens dagverksamhet.

Trestegsstöd

Trestegsstödet är en bra modell att arbeta enligt och ger eleverna möjlighet att studera på sin egen nivå. Tyvärr varierar arbetssätten i skolorna. En del skolor sänder färdiga planer hem till påseende och de beaktar inte föräldrarnas kommentarer. Det är fortfarande stora skillnader när det gäller att involvera anhöriga i planeringsarbetet. FDUV anser dock att trestegsstödet är en bra modell som bara det utvecklas kan ge ett bra stöd till elever med funktionsnedsättning.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

FDUV anser att trestegsstöd ska utsträckas att gälla också studier på andra stadiet. Genom trestegsstödet ser vi att personer med intellektuell funktionsnedsättning har bästa möjligheter att studera på en nivå och på en linje som motsvarar individens kapacitet. Flera personer kan då nå en yrkesexamen.

Den svenskspråkiga utbildningen i Finland

I redogörelsen för den svenskspråkiga utbildningen i Finland (2021) av Gun Oker-Blom framkommer det att svenskspråkiga barn och unga som har någon form av särskilda fysiska eller psykiska behov bildar en minoritet inom minoriteten, som det tyvärr visat sig vara lätt att glömma bort i de större nationella sammanhangen. Detta är en allvarlig jämlikhetsfråga, som borde utredas extra noga i en separat studie. FDUV anser att det är nödvändigt med en studie, för bristen av utbildade speciallärare och specialklasslärare är uppenbar särskilt i södra Finland. Det finns också brist på övrig behörig personal inom både småbarnspedagogiken och på andra stadiet i hela Svenskfinland.

Utöver detta anser vi också att särskilda insatser borde göras för fortbildning av undervisningspersonal gällande elever med funktionsnedsättning och inlärningssvårigheter. Även inom grundutbildningen krävs ett större fokus vid dessa elevgrupper. En bättre tillgång på anpassade läromedel förstärker möjligheterna för eleverna att delta i en inkluderande undervisning.

Helsingfors den 4 juni 2021

Lisbeth Hemgård

Verksamhetsledare, FDUV